

KYLÄ

Pimeässä kuorma-auton kopissa erottui erilaisia valoja koje-
taulussa sekä isän hahmo ohjauspyörän takana. Tuulila-
sissa heijastuivat välillä autojen etulyhdyt, Masan kuorma-auton
punaiset takavalot hehkuivat edessä.

– Mikä nappula tämä on, kysyi Mikael.

– Se on tasauspyörästä lukko, vastasi isä. Mikael jäi pitkään
aprikoimaan mielessään, mitä se mahtaisi tarkoittaa, mutta jou-
tui tyytymään arvailuihin, lapsen hatariin mielikuviin, joita syn-
tyi, kun täytyi jotenkin liittää yhteen pyörät, tasaisuus ja lukko.

Oli jo myöhä ja Mikaelin piti herätä seuraavana aamuna kou-
luun. Häntä ei vielä väsyttänyt yhtään. Tilaisuus päästä isän
kanssa keikalle voitti kaikissa oloissa kotona nyhjäämisen, jopa
kavereiden kanssa leikkimisen. Siihen ehti muulloinkin. Äiti oli
patistanut läksyjen tekoon heti koulun jälkeen ja sitten oli läh-
detty. He olivat hakemassa joitain asfalttimiesten vehkeitä kau-
empaa kuin naapurikunnasta, paikkakunnalta, jolla oli ruotsin-
kielinen nimi. Se oli Mikaelista jännittävää. Kohtaisikohan siellä
ihmisiä, jotka puhuvat ruotsia?

He olivat perillä vasta, kun oli jo pimeää. Suuri jyrä seiso i met-
sän ympäröimällä tietyömaalla kaukana asutuksesta.

Masa oli isän parhaita automieskavereita ja oli tarjoutunut aut-
tamaan. Isä puki työhansikkaat käteensä, avasi oven ja pudot-
tautui ulos. Mikael sai käskyn odottaa kopissa. Hän heilutteli jal-
kojaan, jotka eivät ulottuneet kuorma-auton lattialle. Sitten isä

palasi. Hän peruutteli katsellen ulos pimeästä takaikkunasta.
Kuorma-auton tasainen hörinä tiheni ja koveni, kun isä nosti
kippiä ja las ki vaihtolavan kyydistä sitä kannattelevan vaijerin
varassa. Hän ajoi pari metriä eteenpäin ja lava jäi tukevasti maa-
han. Kippi laskeutui ja kuorma-auton ääni tasaantui. Sitten hän
katosi jälleen ovesta.

Mikael näki peruutuspeilistä, miten Masa ajoi katuojyrän lavalle.
Miehet heiluivat kuormaliinojen kanssa auton työvalon valais-
tuksessa. Kohta kuului tuttu jalkapalloräikkää muistuttava ääni,
kun kuormaliinaa kiristettiin. Isä tuli koppiin ja sama tapahtuma-
sarja toistui toisinpäin, kun lava vedettiin takaisin kyytiin katuojyrä
mukana. Sitten isä katosi uudelleen. Tällä kertaa häntä ei näkynyt
missään auton vierellä, mutta hetken katseltuaan Mikael huo-
masi Masan Magiruksen ympärillä liikettä. Miehet puuhasivat
siellä jotain.

Mikaelin kiinnostus otti vallan. Hän pudottautui kuorma-
auton lattialle ja avasi oven. Laskeutui alas suuren suuria askelmia
pitäen kiinni tukikaiteesta, johon hänen kätensä töin tuskin ylsi-
vät, ja pudottautui hiekalle. Hän käveli lähemmäksi. Isä ja Masa
olivat kuormaamassa Magiruksen lavalle jotain toista asfalttiko-
netta, suuren suurta, oikein helvetinkonetta, jonka virkaa Mikael
ei tänäkään päivänä tiennyt. Bitumin tahrima alumiinisäiliö hohti
haalean hopeisena. Sen ympärillä oli rautapalkeista jonkinlainen
kehikko. Masa nosti hieman sen toista päätä hiabilla ja isä vieritti
alle suuren tukin. Sitten koko komeus kiskottiin vaihtolavalle vai-
jeria apuna käyttäen.

Paluumatkalla isä ajoi edessä ja Masa takana. Mikael tarkisteli
välillä peruutuspeilistä, oliko Masa pysynyt mukana. Tällä kertaa
Masa saisi katsella heidän punaisia perävalojaan. Mikael tutki ovi-
kotelosta löytyneitä työhanskoja. Ne tuntuivat nihkeiltä, öljyn ja
kuran parkitsemilta. Käteen jäi niiden lemu pitkäksi aikaa. Sama
öljyn, kuran ja pien kerros peitti kuorma-auton lattiaa. Kaikki

kahvatkin olivat sen kyllästämiä. Penkit haisivat sille, ja oman vivahteensa ohjaamoon toivat North State -savukkeet.

Isä poltteli välillä ikkuna avoimena. He juttelivat kaikenlaisia matkalla kotiin. Mikael lähti aina mielellään isän kanssa keikalle, vaikka kuorma-auton kopin likaisuutta hän huomasi vähän vierastavansa. Kotona äidin valtakunnassa oli putipuhdoista ja siellä Mikael kuitenkin vietti enimmäkseen ajan.

Isän kädet olivat uurteita myöten öljyn mustaamia. Sen tuoksu leijui kaikkialla hänen toimistossaan samoin kuin väkevä tupakan haju. Ensimmäisiä huolestuttavia merkkejä oli, että poikaa likaiset kädet selvästi häiritsivät, kun he puuhailivat yhdessä hallilla. Työ keskeytyi tämän tästä, kun pojan piti mennä käsien pesuun.

Mikaelin isällä oli kuorma-autojen lisäksi huoltoasema. Äiti-kin oli siellä töissä, sillä he tarjoilivat päivisin lounasruokaa, joka oli kylän väen suosiossa. Heidän luonaan lounastivat putkimiehet, sähkömiehet, puhelinmiehet, rekkamiehet, pikimiehet, kunnan miehet – melkein kaikki muut paitsi ihan hienohelmaisimmat kunnan elärit, kuten esimerkiksi opettajat. He tietenkin söivät koululla raukkaparat. Ruokaa laittoi Mikaelin äiti ja siinä oli mausteet kohdallaan. Elettiin 80-luvun puoliväliä. Huoltoasema oli ollut sillä kohdin kymmenisen vuotta.

Monet asiakkaista olivat isän henkilökohtaisia ystäviä, ja hän vietti usein aikaa heidän kanssaan jutellen pöydässä. Miesporukat soittivat suutaan ja nauru raikasi. Mikael istui usein siellä isän kanssa ja onnistui välillä osallistumaan keskusteluun, sai joskus miehet nauramaankin. Hän kehitti kuumeisesti taitojaan sanankäyttäjänä, sillä onnistuminen palkittiin miesporukan positiivisella huomiolla. Aina ei toki mennyt ihan nappiin, ja siinä se taito kehittyi.

Oli Masa, Pena ja Larvanevan Erkki, Laharenmaan Erkki ja Pastori. Ei hän mikään oikea Pastori ollut, mutta kaikki kutsuivat häntä sellaiseksi. Oikeasti hän oli kulkukauppias, mutta paikallisten Gideonien puheenjohtaja ja siitä kai saanut lempinimensä.

Kariluoman Martti oli neaurakoitsija, jonka naama ja kädet olivat vieläkin mustemmat kuin Mikaelin isän. Huhtasen Martti taas oli rakennusurakoitsija ja hivenen siistimpi. Puolittain jo herroihin lukeutui kylän notaari Kujanpään Jussi, joka kuitenkin viihtyi mieluiten Mikaelin isän baarissa samassa miesporukassa eikä piitannut kunnan herrojen seurasta. Hienompiakin paikkoja kylässä oli.

Kujanpään Jussin ja Huhtasen Martin kanssa Mikaelin isä kävi aina vakavampia keskusteluja, jos pääsivät istumaan kahdestaan tai kolmistaan. Silloin puhuttiin salaperäisellä äänellä aina rahasta, ja Mikael oppi varhain, että nyt puhutaan juonikkaita juttuja.

Eräällä tavalla Mikaelilla oli laajennettu perhe. Hänellä oli paljon enemmän setiä ja enoja kuin tavallisella pojalla. Aamulla hän meni aina äidin kyydissä huoltoasemalle. Sieltä hän harvoin joutui kävelemään kouluun. Yleensä joku tutuista miehistä antoi kyydin. Paluumatkaa iltapäivällä tarvitsi tavallisesti taittaa vain puoliväliin. Viimeistään erään sillan kohdalla, jonka ylittävät autot kulkivat väkisinkin heidän huoltoasemansa ohitse, hän nosti peukalon näkyviin, ja taas joku tuttu heitti hänet lopun matkaa.

Huoltamolla työskenteli naisia keittiössä ja kassalla. He olivat kuin Mikaelin tätejä. Vuosien kuluessa tuli tutuksi monta persoonallista bensapoikaa. Eräs heistä, Salosen Tomppa, muistutti Hessu Hopoa ääneltään ja koko olemukseltaan. Hän poikkesi useimmista siinä, että hän poltteli hieman paksumpia pikkusikareita. Useimmat asiakkaat ja työmiehet polttivat jotain. Oli Coltti-miehiä ja Marlboro-miehiä, muutamia hienostelijat polttivat Cafe Cremeä tai Lilliputtia. Mutta Salosen Tomppa poltti Meester Henkkiä, sigarilloja, jotka olivat Mikaelin etusormea suurempia. Ne tuoksuivat paljon paremmalta kuin muiden käryttämät kääryleet.

Silloin tällöin baariin eksyi Vatasen Arvo, kylän vanha tenuseiväs. Vaikka se ei kyllä ollut hänelle oikea nimitys. Arvo oli vanhan ajan kaljajuoppo, ei hän paloviinaa lipitellyt. Hän istui siististi ja häiritsemättä nurkkapöydässä siemailleen muutaman keskioluen

ja kääri Aroma-sätkiä tai poltti piippua. Sitten hän siirtyi hedelmäpelin ääreen.

Kerran Mikael oli juuri pelaamassa paria hassua ropostaan, kun Arvo tuli ja ehdotti, että pelattaisiin kimpassa. Kyllä se Mikaelille sopi, mutta hänellä oli vain viisikymmentä penniä, ja Arvo aikoi pelata kaksikymmentä markkaa. Miten siitä nyt reilu kimppa tulisi. Arvo sanoi, että ei se haittaa. Laitetaan voitto tasan kuitenkin. Ja niin he tekivät. Olipa Arvo miten nuhjuisen näköinen vaari tahansa, hän oli Mikaelin mielestä sen jälkeen eräs kylän hienoimmista ihmisistä eikä ystävyys koskaan lakannut.

Usein Arvon näki auton ikkunasta pyöräilemässä milloin missäkin päässään tuttu karvahattu. Hän tuntui pyöräilevän halki maailman. Arvon saattoi nähdä pyörineen jopa naapurikuntien alueella. Isä selitti Arvon olevan vanha sekatyömies ja itse asiassa varsin kovakuntoinen. Jos hän näki matkallaan väkeä heinätöissä, hän jätti pyörän maantien reunaan ja saattoi tehdä monta tuntia töitä väkeä autellen. Yleensä hän sai isänniltä aina hiukan rahaa palkakseen. Sitten Arvo jatkoi matkaansa pyöräillen – ties minne.

Eräs toinen vanha mies, Lallin Tapani, saattoi puolestaan tulla vastaan vaikka missä kävellen. Hän oli isän mukaan nuorempana ollut monilla tietyömailla ja viihtyi nyt eläkepäivinään kulkien tekemiään teitä pitkin. Tapani oli pieni lyhyenlätä mies ja lyl-lersi eteenpäin pienellä askelella. Kummelin sketsi Tamppaajat toi Mikaelille mieleen Lallin Tapanin, kun se aikanaan tuli televisiosta.

Eräs mies, jonka nimeä Mikael ei koskaan tullut tietämään, pyysi aina bensapoikaa suorittamaan tankkauksen – myös sen jälkeen, kun käyttöön oli tullut kortti-seteliautomaatti. Hänellä oli päässään tummansininen koppalakki, jalassa nahkasaappaat, yllä tummansininen puvuntakki ja samanväriset housut. Hänellä oli pienet Hitler-viikset, siristelevät, puoli uniset silmät. Sisko tai vaimo istui aina apukuskin paikalla vanhassa Talbotissa huivi päässään yllä jokin kukallinen mekko. Mies seurasi viliseviä

lukemia bensamittarin ääressä vihko kädessään. Kun tankkaus oli suoritettu, hän kirjoitti tarkasti ylös summat ja litrat.

Kylässä oli paljon erikoisia persoonia, kuin Fellinin elokuvista. Kaikkien näiden keskellä Mikael varttui.

Isän ystävien oletus oli, että aikanaan Mikael perisi huoltoase-man ja kuorma-autot, jatkaisi isänsä jalanjäljissä. Joitain säröjä tähän kuvaan oli kuitenkin ilmestynyt kuten mainittu. Serkku toi hänelle käydessään aina uusia pikkuautoja ja leikki niillä sitten itse koko kyläilynsä ajan. Mikaelin ei autoilla nähty leikkivän, vaikka niitä oli kertynyt suuri korillinen. Häntä vaikutti kiinnostavan historia ja hänellä oli hämmästyttävän tarkka muisti mitä tuli menneisyyden tapahtumiin, jopa vuosilukuihin.

Mikael tiesi kiinteän peltoviljelyasutuksen levinneisyyden Suomessa rauta- ja pronssikausilla, muisti Napoleonin marsalkat ja tiesi Waterloon taistelun käännteet tunnin tarkkuudella. Hän tiesi mihin tarkoitukseen käytettiin husaareja ja mihin ulaaneja, tunsu tuon ajan tyypilliset taktiikat. Mikaelilla oli oma verstaas ja hän otti mallia kirjoista sekä Korkeajännitys-lehdistä veistäessään puupyssyjä, rakensi tarkkoja kopioita historiallisista aseista ja leikki niillä sitten sotaa naapurin poikien kanssa.

Sotaleikeillä oli aina tiukkana kehyksenä jokin menneisyyden sotatapahtuma, eikä mikään ollut Mikaelista turhauttavampaa kuin se, jos joku leikkikavereista alkoi ehdottaa yliluonnollisia muuttujia: "Tää on taikamiekka. Tällä miehellä on yllään taikapanssari, johon luodit eivät tehoa." Silloin Mikael alkoi aina ehdottaa, mitä muuta sittenkin tehtäisiin.

Pojan erityiskyvyt herättivät isän sora-autokavereissa toki hämmästyksiä ja ihailua, mutta vain niin kauan, kun ne olivat mielenkiintoinen lisä muuten hyvässä tulevaisuuden työmieheksi. Sitä Mikael saikin todistaa hiki hatussa olevansa. Alakouluikäisenä hän järjesteli jo tavaroita huoltamolla ja pyyhki pölyjä hyllyiltä taskurahaa vastaan. Ensimmäinen kesätyöpaikka vieraan